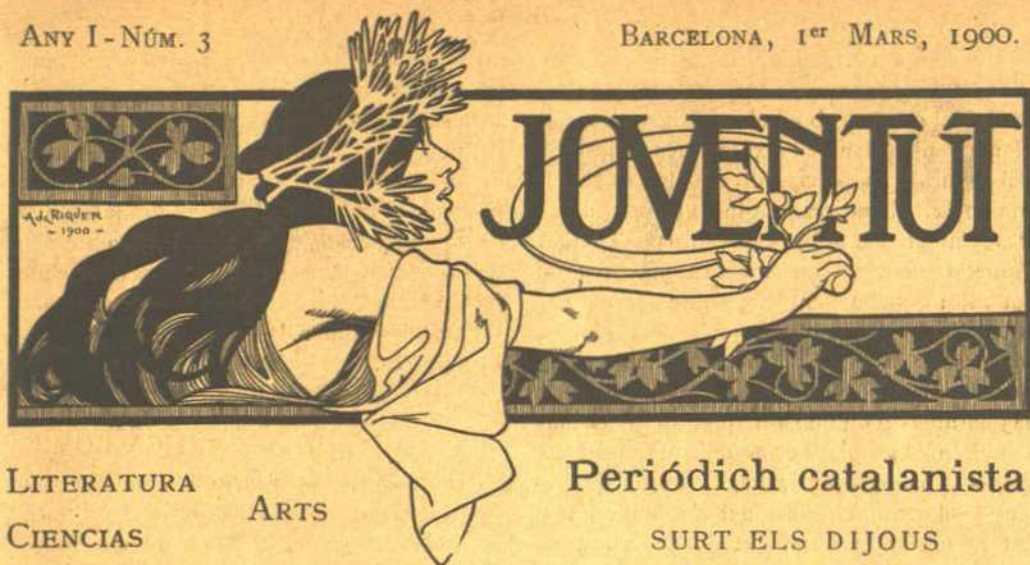

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

Director literari: LLUÍS VÍA. Director artístich: ALEXANDRE DE RIQUER.

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . 10 CÈNTIMS.

) ATRASSAT. . . 25)

SUMARI: La consciencia nacional, per Lluís Marsans. — La política còmica, per J. M. Jordà. — En Bartomeu, per Alexandre de Riquer. — Joventut, per Ramon Surinyach Baell. — Paràbola del home rich y del pobre Llätzer, per Gabriele d'Annunzio. — Mestre Olaguer, per Pompeyus Gener. — Teatres, per S. V. — «Tristan é Isolda» á Barcelona, per Joaquim Pena. — Novas.

LA CONCIENCIA NACIONAL

Las nacionalitats caygudas, aquellas que, reunint tots els caràcters d'una colectivitat nacional, viuhén com miserables esclaus, sensè llibertat y sense nom, necessitan pera recobrar un dia'ls drets en malhora arrebasats per l'ambició, que son poble tingui coneixement de la propia existencia, de lo que es, de lo que té dret á ser; en una paraula, que tingui conciencia nacional.

Aquesta condició existeix d'una manera precisa y necessaria á tot arréu ahont existeix una entitat nacional, lliure ó esclava, dominadora ó dominada; però no sempre's manifesta ab el mateix grau d'intensitat. Quan més digne es un poble de sa llibertat, major es la forsa ab que's manifesta la seva conciencia nacional.

Victima un poble de las crudeltats d'un dèspota, que pretén ab sa forsa destruhir lo

indestructible, cau en l'ensopiment fins á perdre la noció de sa propia existencia; però aquest estat de degeneració no pot ésser etern, la forsa natural se manifesta un ó altre dia, y aquell poble desperta, 's coneix á si mateix, se dona rahó de sa propia existencia. Mes aquest desvetllament, que sempre's veu va creixent y extenentse poch á poch, no necessita pas un constant trevall intelectual pera despertar-lo: com naturalment existeix en el si de tothóm, una forma ó una expressió que pugui moure'l sentiment es prou pera despertar la conciencia de la propia nacionalitat.

Aquesta veritat se manifesta continuament en la vida práctica, d'una manera tant més evident y precisa, com menys inficionat está l'home pels mil y un falsos prejudicis que des de petit se li ensenyan en las escolas. Tots ho poden haver vist. Situeuvos en un país qu'estigui en ple periodo d'un desvetllament nacional, seguiu als seus apóstols quan deixin la tranquilat de la llar per anar á predicar la bona nova á un poble ahont may hagi arribat ni l'anunci de la idea nova, y examinéu al poble quan escolta aquelles paraulas plenas d'amor al terror y d'entussiasme per la llibertat. No tardaréu en

veure com aquell poble, fins allavors verge d'aquella idea, aviat se compenetra ab la paraula del orador, ab ell s'entussiasma, ab ell clama venjansa, ab ell aixeca'l més majestuós dels altars a la patria, ab ell alaba, ab ell maleheix, ab ell recorda las glorias passadas y ab ell canta las esperansas del demà. Aquella gent no havia sentit may res de tot allò; aquella gent no s'entussiasma per tot lo que'ls predican. ¿A qué's deu, donchs, el miracle? A que sa conciencia nacional s'ha desenrotllat, ha vist un món nou, gracias a las paraulas d'un apòstol que, ab sas fermes conviccions y guiat per aquella mateixa conciencia, ha sapigut trobar la forma de despertar el sentiment nacional d'aquella massa que, guardantlo innat al fons de sa ànima, fins en aquells moments no ha sapigut donarsen compte d'una manera complerta y acaba.

Y no hi ha'l per qué tenir por de que aquell esperit fals de nacionalitat que sempre'l dominador procurà inculcar als dominats, pugui tenir prou forsa pera destruir el desvetllament de la veritable conciencia nacional. La mentida, la falsetat no pot may subsistir devant per devant de lo qu'es de lley natural, de lo que sempre ha subsistit y subsistirà per més que s'hi oposi la legalitat fixada pel voler dels homes; y en el cas concret de que tractém, com l'esperit d'una nacionalitat se descubreix fàcilment per medi de mil diferents manifestacions, sempre claras y evidents, no's pot may temer que lo postis, lo inventat pera conservar la concupiscencia del dominador, pugui res contra lo qu'es fill de la mateixa naturalesa, que's complau en sagellarla ab signes evidentissims pera que las inteligencias formadas dintre la esfera especulativa, lluny de poder demostrar una falsetat que no existeix, descobreixin y propaguin novas rahons, novas probas pera testimoniar qu'es una veritat indiscutible lo que comensà pel desvetllament d'un sentiment innat y ha d'acabar ab el simbol d'una nacionalitat cayguda y ab la bandera d'un poble digne que, veyent detentada la llibertat que per dret natural li pertoca, lluyta ab fe, ab constancia y ab coratge pera reconquerirla.

Per arribar a aquest fi, lluytan y deuen lluytar sempre las nacionalitats esborradas dels mapas moderns per la forsa de las ar-

mas ó pels contractes diplomàtics; y mentres sas forsas no sian prou per emprendre aquesta lluyta ab la convicció de que l'èxit ha de coronar l'esforç, els propagandistas de la nova idea han de procurar sempre, no predicar al poble milloras en la materialitat de son present, sinó lograr el desvetllament de sa conciencia nacional, com a primer y més ferm fonament d'aquell esplendor y d'aquella grandesa que sols poden obtenir els pobles lliures.

LLUÍS MARSANS.

LA POLÍTICA CÒMICA

S'acostavan las eleccions; el nostre diari omplia las columnas de noticias electorals y'l pobre director se passava'l dia sentint parlar a n'els politichs dels pobles vehins de si las actas serian en blanch ó en vert, ó en vermell ó en negre.

Faltavan quatre dias per la elecció y ja'n feya altres quatre que'l director y'ls redactors del diari anavam enflaquant, y allò era un no parlar! A qualsevol hora que s'arribés a la redacció, ja's trobavan mitja dotzena de regidors y presidents de cassinos y comités que venian a cercar instruccions, a fer pronóstichs ó a parlar mal els uns dels altres. Un dia'l governador els hi havia dit que hi hauria ordre, l'altre dia'ls hi havia dit que guanyarian, l'altre al contrari, l'altre no'ls hi havia dit res; el dilluns que si hi havia hagut reunió del comité, el dimars que si faltavan interventors, el dimecres que si'n sobraven, ara que si'ls conservadors pactaven ab uns, ara que si'ls carlins presentaven candidat nou, després que si'l socialista feya el raro y s'embolicaria ab el republicà... y tot era motiu d'angunias y sobressalts, y tot venia cap al nostre diari, y tot ho haviam d'escoltar, pera ferne *gacetillas*, els redactors.

Y es qu'aquell any la cosa tenia importancia y transcendencia. En Romero Robledo's presentava candidat, després d'empassar-se als lliberals d'en Sagasta, y lluytava contra un conservador mitj carli que preparava un munt d'embolichs pera guanyar la plassa. Eran els dos únichs candidats, y a n'en Romero l'apoyavan tots els que's deyan lliberals.

La veritat es que's trevallava. En Romero,

sobre tot, semblava una llansadora. Feya vuyt dias qu'havia arribat y portava fets trenta sis sermons. Alló no era una persona, sinó una máquina de fer discursos bons. Ell, sol moltes vegades, y altrás acompanyat, anava a veure a tothom a tots els cassinos politichs y no politichs, a totes las societats recreativas y fins de ball, a tots els comitès y fins a tots els alcaldes de barri. Cada dematí, cada tarde y cada vespre convocava electors en un poble ó altre, en un cassino ó en un teatret, y allí ls explicava qué era aixó de la política y del proteccionisme (que deyan que'n sabia molt), y allí tothom l'escoltava ab la boca oberta, aplaudint quan l'entenian, y quan no l'entenian... també.

Un dels dias aquestos, m'estava jo a la redacció, tranquilament, fent els *sucesos* y explicant al lector del següent dia si un carro havia mort una criatura, ó un cassino havia cambiat de Junta Directiva, quan varen arribar tres senyors que ja coneixia y que anavan molt ficats en aixó de la política d'un dels pobles vehins.

Un d'ells era sindich y tenia una revenderia, home serio que parlava escoltantse y admirantse; l'altre era vocal d'un comitè y, encara qu'havia sigut antich progressista, desde que tenia una caseta y una vinya era del *Cassino Dinástico*; y, finalment, l'altre no era res, però havia sigut una vegada regidor y era'l cafeter d'una societat de recreo.

Van arribar, com deya, y després de parlar ab el director, surt aquest y'm diu:

—Vegi, escolti als senyors y fassi una ressenya de la visita d'en Romero al *Cassino Familiar*.

—Ah! En Romero ha anat al seu cassino?

—Sí, senyor—van respondre tots tres a chor.

—Vostés dirán.—

El director se'n entrà de nou al seu despatx, y'l sindich ab molta calma prengué la paraula:

—Ja veurá. Vosté sab que'l *Cassino Familiar* no es politich.

—Sí, es familiar.

—Justament. Però encara que no es politich, com que hi ha politichs y'l comitè de que tinch l'honor de formar part es el lliberal, y'l candidat conservador no'ns ha visitat, podem apoyar de certa manera...

—De certa manera?

—Aixó no's pot dir encara ben bé; però, sab?...

—Ah!

—Sí, senyor. Y com en Romero'ns ha fet una visita d'atenció... nosaltres, per casualitat, hem sapigut que vindria y l'hem rebut obsequiantlo... Per aixó voldriam que el diari ho expliqués. En Romero Robledo ha fet un discurs y nosaltres també hem dit quatre paraulas.

—Veurá,—vaig contestar;—lo millor es que vosté mateix fassi la gacetilla, ó l'article, ó lo que vulgui... M'ho dona, y aixis sortirà millor y més a gust de vostés mateixos...

—Molt bé diu. Se pot fer aquí?

—Sí, si. Aquí té ploma y quartillas.—

Emprench jo de nou la meua feyna, y aquells senyors, tots tres, comensan a escriure mirant de tant en tant las bigas del sostre.

Al cap de mitja hora llarga s'alsa'l primer. Li demano qu'esperí un moment que acabin els altres, y, poca estona després, tots tres me presentan els *memorials*.

Llegeixo'l primer y'm trobo ab un discurs que comensava ab alló de *la consecuencia política, la actitud manifesta del partido, la mistificación del sufragio, las conquistas democráticas, los depositarios de la opinión pública*, y un remat de cosas més.

—Aixó es lo que jo he dit—digué'l senyor sindich.

—Ah!—

Y llegeixo l'altre *memorial*, y era un altre discurs semblant; y llegeixo'l tercer, y lo mateix.

—Jo he dit aixó a n'en Romero—diu l'un.

—Qué li sembla?

—Molt bé...

—A mi'm sembla—diu l'altre—que ab aixó ultim que vosté ha llegit y qu'es lo que he dit jo, explico bé la nostra actitud, ¿eh?

—Molt ben explicada—vaig contestar jo;—peró, y en Romero Robledo, ¿quin discurs ha fet? ¿Qué ha dit?

—Ah!—responen tots tres;—alló que diu sempre; com li sembli; aixó vosté mateix ja s'ho arreglará

—¡.....!—

J. M. JORDÀ.

EN BARTOMEU

A J. M. TAMBURINI

L'Isidret s'havia assegut á pendre'l sol del rasser del moli. Las parets de la pallissa y del corraló, fent escayre, l'salvavan del ayre fret de montanya, y s'hi trobava tan bé, que s'havia adormit ab el cap enlayre, babejant ab la boca badada y la barretina enrera, quasi bé fora del cap. Com las calsas li venian curtas, las moscas, que ja comensavan á volar sentint la primavera, el fiblavan, y ell tot adormit arronsava'l peu dins de la espardenyia ó movia la cama per axurriarlas, mes ni ell conseguia ferlas fugir, ni ellas despertar-lo. Roncava com un benaventurat qu'acaba de cumplir els deu anys sense penas ni glórias.

D'aquell rasser, potser l'en hauria hagut de treure'l fret de la vesprada, si per la cantonada de la pallissa no hagués comparegut el Jep tot gratantse y dihent:

—Sidro, Sidro! Qué redimoni dorms? El pastor ja está á punt d'enjegar.—

El Sidro seguia dormint com si tal cosa, y el Jep, ab una branca que duya á la mà li va plantar una vergassada.

—Qué redimoni dorms? Es hora d'engegar!

—Ja veurás tu, animal! Si'm tornas á tocar et fumo un cop de roch! Perque tens un any més que jo't pensas...—

El Sidro, tornant á posar el cap á la paret, sense la barretina qu'havia rodolat á terra, tornava á tancar els ulls pera rependrèr la tasca.

—Ho vaig á dir al pare! Mira: el pastor ja té'l sarró arreglat, y'm sembla que si no't mous prou te'n haurás d'anar sense beguda.

—No hi vuy anar á guardar! Que hi vagi'l pastor sol, y sinó perque'm pegava aquest matil

—Escolta tu, Sidret: que no sabs qui ha vingut?

—Qui ha vingut?

—No ho dirías may!

—L' oncle de la Tolrana.

—En Bartoméu.—

El Jep havia pronunciat aquest nom tot baix, guaytant per tot arréu, recelós de que'l poguessin sentir.

Al sentir el nom, l'Isidro d'un brinco s'havia posat dret.

—En Bartoméu? Cal

—Et dich que sí; en Bartoméu. Escolta; mes, cremat sigas si ho dius á ningü. L'han portat ferit aquesta nit passada. Te'n recordas avans d'ahir aquell foch que sentiam cap á l'altra banda de las costas de Taüs, á la vall de Sallés? Allavoras el devian ferir.—

L'Isidret s'anava tornant groch, y tot tremolós preguntava:

—Que l'has vist tu?

—Jo sí. El pare y la mare's pensavan que no ho sentia, y anit passada ho vaig veure tot de des que van obrir la porta fins que va ser ficat al llit de dalt á la cambra de las golfas. El van dur dos voluntaris, á cavall d'un matxo. El pare aguantava'l llum tot tremolant, y la mare plorava, plorava! Tots parlavan baix, y'l Bartoméu va fer un gemech quan el van baixar de á cavall pera durlo á la cambra. Está més grochl... Jo ho veyia tot per l'aspitllera del estable, y quan van haver passat vaig seguir escala amunt darrera d'ells. El pare que'm va veure, va dirme que si deya res vindrian soldats y l'acabarian de matar. Ara tu no ho xerris!

—No tinguís por. Que l'ha vingut á veure'l senyor metje, qu'he vist que pujava aquest mati á dalt á casa?

—Sí; diu que la bala'l va travessar del costat y que potser se morirá. Calla, no ploris, que't sentirian els de casa. Vesten á guardar, y jo ja't diré tot lò que passi.

—Jo'l vuy veure, jo'l vuy veure!—

Poca estona després, s'obrian las portas del corral. El pastor al devant de la ramada feya:—«Ruuxiquée, Ruuxiquée, Bitá! Vina assá, Blanca! Ah, si t'hi baixo, mala pell, ja't faré tussar la sagalla! Ruu! Ruu!»—Y aixis, tot caminant y donant trossos de pa á la manyaga, seguian carrera avall cap á traspasar la riera y emprendre la pujada bosch amunt, emboyrats per la polsaguera qu'alsavan.

L'Isidret, contra sa costüm, no feya corre las ovellas, ni tirava rochs, ni bornava ab el gos ramader: seguia ab el cap baix, las mans á las butxacas y'l bastó atravessat sota l'ai-xella.

Tots els de la casa dormian. El ferit semblava com si estés millor, y á prechs d'ell, son pare y sa mare havian anat á retiro.

A la porta de la cambra, baix, molt baix, l'Isidret preguntava:

—Bartoméu?—

A dins no responian.

—Bartoméu?—

Res.

—Ja ho sé qu'ets aquí. El Jep m'ho ha dit. Per què no ho vols qu'entri?... Bartoméu, que dorms?...—

Allavors una veu débil va fer de la banda de dins:

—Sidret; vina, escolta: pujam el selló de l'aygua; tinch una set!...—

Tot alegroy de poderlo aliviar, l'Isidro va anar a buscar el cantiret. Va sentir com son germà s'assentava gemegant y ab fruició engullia l'aygua fresca bona estona, bona estona... Un trago molt rellarch! Va sentir el sospir fondo que feya son germà, com si ab aquella alenada volgués llensar tot el foch de la febre.

—Té, pren el selló; ves alerta que no'm toquis; aixis. Fesme un petó.—

Per la escala varen sentir-se passos; pujava llum, y en Bartoméu va dir:

—No't moguis, Sidret; quedat; no't dirà res la mare. Oy, mare?—

La pobra dona va entrar a poch a poch, ab els cabells desfets, en cos de camisa y descalsa; las fandillas de borràs fetas de trossos, flaca, els ulls ensorrats. Ab una mà sostenia'l mocador del coll y ab l'altra'l gresol.

—Què hi fa aquest aquí? Per què no ets a dormir tu, Sidro? Qui t'ho ha dit? Ay, Reyna Santissima, qué coses, qué coses!—

Y dirigintse al gran:

—Ajeute, home, y estigas quiet! Remalehidas guerras, que'n feu de mal! Vols pendre la medecina? Mitja xicreta. Tu vesten a dormir, Sidret, y si ho dius a ningú que ton germà es aquí, ton pare't matará!—

L'Isidret va baixar escala avall tot contristat, y la mare va quedar-se en aquella cambra fumada per las teyas, ab la poca claror del llumet d'oli que il·luminava fantàsticament al ferit y retallava son perfil groch part demunt de las parets negres, allargassant una ombra exagerada qu'arribava fins a las bigas trenyinosas del sostre.

clarejés, pel cantó del poble, avall, tocavan las campanas tristas, anyoradissas que semblavan un plor.

Ja ho podia saber tothom qu'en Bartoméu havia vingut! Aquell xicot fort y robust que sempre fou la enveja de las mares del poble, que las fadrinas més ricas miravan ab ulls dolços, trevallador ferm, seré y clar ab tothom y ab totes las cosas, perque no havia d'amagar res a ningú, havia tornat a la casa payral, mes per anarsen cap al cel sense que'ls cuydats y l'abnegació fins al sacrifici dels seus pares hi poguessin res ab aquella terrible ferida.

Un dia avans el Rector li havia administrat el Sants Sagraments aprofitant una estona en que tenia'l cap seré y tan sols se planyia d'aquella set ardenta que no'l deixava viure.

Avuy se'l enduyan al fossar del poble; el Rector y'l Vicari cantavan las absoltas; la celistia apuntava ab una ratlla de llum de un groch intens que partia la nuvolada peresosa; las montanyas negrenças se precisavan demunt del cel obscur; la torre y'l castell del poble's perfilavan al lluny; la verdor dels blats, ferma y potent, se distingia, y l'aygua de la riera semblava lluminosa.

Un home embolicat ab la manta y l'aixada al coll, se deturava entre mitj dels bancals d'una vinya trayentse la gorra al passar l'enterro, y las alosas cantavan enlayre mentres que las orenetas passavan bronzint arrán de terra.

Els capellans s'anavan perdent entre mitj dels sálzers y pollancres de la riera, y la distància apagava'ls seus cants, que's perdian avall pel caminet del cementiri, confosos ab el remoreig de la fullaraca novella que's deixonidia.

Dalt al bosch el bestiar pasturava tranquil·lament; el fluviol del pastor cantava trist; y l'Isidret, que del peu d'un marge havia anat seguint l'enterro ab els ulls fixos mentres que las llàgrimas mudas li relliscavan cara avall, quan ja no'l va veure's deixá caure boca terrosa, arrencant un plor esgarriós, de desesperat, dihent entre'l panteig que l'embargava:

—Bartoméu, Bartoméu!—

Passaren dias, y una matinada, avans que

ALEXANDRE DE RIQUER.

Burne Jones.

JOVENTUT

Cóm me plau la primavera!
Valgam Crist, y cóm me plau!
Tot recobra nova vida,
tot verdeja, tot renaix!

Si'l jovent pensés com pensa
qui pentina un cap ben blanch,
si'n treuria d'ensenyansas
dels miracles que fa'l maig!

Peró's creuhen, com jo'm creya,
qu'aquell mes torna cada any,
que si un camp l'hivern despulla
ja un estiu lo vestirà.

Sent aixís que res pot fondre
la nevada del meu cap
prou calent, ab tot, per dirvos
ab alé sacramental:

—«Jovenalla de ma terra,
no us fiu del que vindrà,
y'l que valtres puguéu fervos
no ho captéu pas dels estranys.

Com alosas matineras
aixequéu lo vol y'l cant,
y del auba que clareja
no'a perdéu sisquera un raig.

Com formigas ben-seyneras
trevalléu sense descans,
y'ls graners ab fe y constancia
tinguéu sempre curullats.

Per guardar vostres masias
vetlléu sempre, com fa'l cá,
y si un jorn la patria us crida
siguéu forts, com lleons braus.

Joventut: sols tu á la patria
lo seu brill pots retornar
com revifa'l pla y la serra
sols un bes del mes de maig.

Joventut vol di alegría,
nova sava, roja sanch,
vol di enginy, salut y forsa
y esperansa en un demá.

Un demá qu'ab entussiasme
heu d'anarvos apropant
ab amor y ab fe sens límits,
trevallantho pam á pam.

Trist de mi que me'n adono
quan ja gayre bé hi fet tart;
quan ni'l sistre per cantarvos
aguantar puch en las mans.

Peró ab tot, si'l demá arriba
y en bon-hora arriba en pau,
si jo visch, en los meus brassos
un per un tinch d'abressá'us.

Y si no... vull ser la victima;
llamp de Deu!... prenéu ma sanch
per pintar de nou las barras
del escut que us salvará.»—

RAMÓN SURINACH BAELL.

PARABOLA

DEL

HOME RICH Y'L POBRE LLATZER

PER GABRIELE D'ANNUNZIO.

Hi havia un home rich que's vestia de porpra y de lli finissim; y cada jorn tenia convits espléndits. Hi havia allà un pobre anomenat Llàtzer, que jeya á la porta del rich, ple de llagas. Desitjava nodrirse de las engrunas que queyan de la taula del rich, y ningú las hi donava; pro venían els gossos y li llepavan las llagas. Y succehi que va morir aquell pobre y'ls àngels se'l emportaren cap al sí d'Abraham. Y'l rich va morir també y fou sepultat al infern. (LUCH. XVI. 19, 20, 21 y 22.)

Hi havia un home rich, opulent, que vestia porpra y seda de mar, y passava sos dias entre mitj d'espléndidas disbauxas.

Gaudia en sos bells palaus y magnífichs vergers, aquells rublerts de músichs y cortisanas, aquestos de fruytas y d'aromas. Y tots els jorns, al despertar, se trobava com terrier abundós, disposat á reverdir, sentint sempre nous desitjos, que brollavan de sa carn com fonts de joia.

Gaudia contemplant la forma pura de las columnas ab que artista excelent havia adornat sos vestibuls; gaudia mirant las ágils y robustas camas del foner, plantadas en terra al temps de giravoltar sa fona, y'l pas del llebrer cassayre á través de las pradas, rápit com la flama que fa cendras las cabanas, atia-da per las ventadas del capvespre.

Com els reys de Media y Persia ablania'ls cossos de sas donas ab olis aromátichs, y volia que'l mestre de sos ungüentaris li cerqués cada jorn un nou perfum, extret de las flors, de las rehinas dels arbres y de las glándolas de las bestias.

Mes quan las plujas estivals inundavan la terra xardorosa y esquerdada, ell aspirava fortament la humida flayra terrala, recullit en silenci, mitj closas las parpellas, oblidant-se del bany de sa favorita y rebutjant per aquell dia las àmforas dauradas plenas de perfums.

Aymava follament els festins de la nit y'ls del dia, y'ls menjars més delicats, en la vaixella més estranya per sa riquesa, y las confitures may assaboridas, en que no's podia regoneixer fàcilment el gust de las fruytas, sublimadas pel temps y'l foch; y'ls vins que davan sa sanch á las divinitats de la falla, representadas en ciselladas copas; y tot lo que tenia aspecte especial y estranger, en lo que sols un gust molt refinat hi podia trobar joia.

Els cuyners sabian cercar, en els cossos de las bestias sacrificadas, el bossi exquisit, amagat entre la massa dels músculs, fondo com un cor: y del mateix modo que'ls músichs afinan sos esturments, ells sabian apay-

A. Boyd Houghton

bagar, per medi de graellas, amplas ó estre-tas, las xardors del foch.

Mes, per'xo, moltes vegadas el veyan des-cavalcar pera recullir un raig de mel de la es-corsa d'un arbre, y, senzillot com un pastor, treure la cera barrejada ab la mel silvestre y beure aygua en el doll mateix de las fonts, tot xarrupantla del clot que feya ab sas mans plegadas.

Y encara més se delitava disfrutant de las dolcesas de las cosas ab aquell sentit que tenia difus per tota sa persona, y tan altament despert en las puntas de sos dits, que sem-blava traspasar las fitas de son cos, com la llum qu'atravessa l'alabastre d'una llantia.

Pera gaudir més lentament, manava qu'en la foscor y en silenci, sos servidors li portessin una dona cenyida de cent túnicas de teixits diferents, com un fruyt tancat dintre de moltes escorsas, porque palplant desde la primera á l'última vestidura, sos dits pressentis-sin, per una varietat de plaher, la finesa y la tevió de la pell maravellosa, y fossin condu-hits gradualment fins allà hont era ben tan-gible la qualitat divina desitjada.

Mes la sorra dels mars y dels rius, rojenca y aspra com las crins dels cadells de lleó, ó tova com el pel del cervo tendre, ó argenta-

da com el borralló llanut del anyellet, agra-dava a sos peus nusos.

Y'l cor no sols botia en son pit al so de las flautas y dels himnes cantats en sa lloansa: també s'estremia sentint el clar renill que s'escapava pels nassos fumejants de sos nobles cavalls, quan, arribada l'hora del pinso, els palafreners s'hi acostaven pera dalsi el calent aulfals demunt de safatas d'arám.

Y era capás igualment de grans generositats, y de plorar, y de matar, y d'inventar un suplici, y d'afalagar en silenci ls pensaments més hermosos. Un cop regalá una nau molt lleugera y ben tallada á un jove desconegut que desde la platja solitaria contemplava ab tristesa la ratlla llunyana del horitzó.

Y succehi que un jorn se trobava devant d'una taula, parada sota d'un pórtich obert cap á la banda dels jardins, tenint á sa dreta y á sa esquerra dugas cortisanas triadas entre trescentas, que s'anomenavan Adonia y Elisamma. Aprop d'ell hi havia músichs, una cantatriu y un nen etiop, qual rostre, untat ab oli, lluhia com l'évano pulit.

Adonia's tombava cap á la banda hont sonavan la veu y'ls esturments, acotant sa testa com una esclava, perque l'esperit qu'animava sos membres voluptuosos era de tal mena, que la música l'atreya, com el vent domina las flamas volubles. Y sos dits, aprop de sos llabis, semblavan espigas d'or voltant una rosella, y tota la xardor dels mitj-dias d'estiu gusporejaven en sa cabellera, maravellósament trenada.

Elisamma assaboria las fruytas que tenia al devant, demunt de plat riquissim, semblantas á dátils petitets conservats dintre de ámbar soluble. Y son pit, mitj nu, resplandia rosat fora del bust, com la llum quan apareix per las cimas dels turons; y tota sa carn semblava resplandir també á través del vestit, com las flamas d'un canalobre á través de foschs cortinatjes.

Adonia sentia de tant en tant, y al parar la música, els renills d'un cavall, y un crit agut y ronch, y son cor glatia fortament perque endevinava que més enllá dels pórtichs l'hermós domador Talmai adestrava un cavall salvatge.

Elisamma també sentia'ls renills y'ls crits, y també glatia, perque la bellesa y la forsa de Talmai havian deixat, al passar per sa carn resplendent, solch de xardor fonda, com els vents abrusadors de la Llibia quan passen á través dels sorrals.

El Senyor, el Gran, el Magnífich, mirava alternativament á l'una y á l'altra, ab ulls tendres y crudels á la vegada, donchs endevinava'l desitj qu'animava á las dugas vers la sanch del escláu y havia resolt gaudir per darrer cop de sa bellesa, fentlas morir després; y complagut las contemplava, tan hermosas, voltadas de la mort!

Y afalagava á l'una y á l'altra, y lloant

amorosament llurs encants, las hi deya: — «Oh! Elisamma! Elisamma! May t'he trobat tan hermosa com avuy te trobo! Oh! Elisamma! Tos pits resplandeixen com la lluna, quan s'alsa per demunt dels serrats frondosos! Tos llabis son com l'humit buch de mel rosada! Tos ulls com els ports d'un realme quan hi arriban las naus plenas de vi, de cedres, de narts y de cinamomo!..» —

Y afalagava á l'una y á l'altra, y lloava amorosament llurs encants, tot dihent: — «Oh! Adonia! Tu no has pas may estat tan dolsa, onejant y daurada com ara! Oh! Adonia! Tu ets l'ona del so, l'amat de tendres rebolls de sálzer vora l'aygua cristallina! Tos llabis son com una paraula qu'encara no s'ha dit! Tas trenas com l'estiu dins d'un laberinte! Tos ulls com els ports d'un realme quan hi arriban els navilis dels embaixadors, fent voleyar innombrables gallarets al llarch de sas vergas!...» —

Y las dugas cortisanas sentiren, tot escoltantlo, que sos cors s'oprimian, perque veyan que sos ulls eran com el paláu d'un realme en el que tots els llums son encesos menos un, prop del qual el butxi hi vetlla.

Y encara digué'l Senyor, al acabar la música: — «Talmai ha domat son cavall!» —

Y per alguns moments regná un gran silenci pels vestibuls y pels jardins y pel buyt dels esturments; y tot brillava, com al pas d'una potencia divina, mentres el vent del mitj-dia escampava per tot arréu un polsim maravellós, arreballat á las flors llunyanas.

Y va sentirse dins del verger esbadellarse una magrana de l'anyada darrera, vessant prop d'una corola mitj badada.

Llavors el Senyor Magnífich pensá en las donas desconegudas que á n'aquella hora venian demunt de camells, á través del desert, escoltadas per sos criats y destinadas á son llit; y somniá en la fusta d'algunmium que sos servidors havian de portarli pera la construcció d'un llit nou. D'aquella fusta may s'en havia vist en llurs dominis, y allá hont creixia'n feyan cimbals.

De cop Adonia va exclamar: — «¿Qui's queixa aquí, prop de la porta?» —

Elisamma també va dir: — «Algú s'ha queixat prop de la porta!» —

Y'ls gossos lladraren. Y'l Senyor digué al nen negre: — «Ves, y mira lo que succeheix!» —

Y'l nen va anarhi; y va obrir; y'ls gossos pararen de lladrar; y's va sentir altra volta una queixa.

Era un pobre, anomenat Llätzer, que jeya prop de la porta, tot cubert de llagas, y demanava que li deixessin apagar sa fam ab las engrunas de la taula del rich. Els gossos mateixos li llepavan las llagas.

Elisamma digué: — «Es un pobre que s'está morint!» — Y ella y Adonia, al veure al home llagat, apartaren d'ell sos ulls cristallins y sentiren tremolar sas carns immaculadas.

Adonia digué al nen negre: — «Dónali un pa y tanca la porta.»—

Mes el rich va dir: — «No: feslo entrar y que s'atansi. Vuy que sàpiga'l qu'es gaudir!»—

Y'l nen va acostar al pobre a la taula. Y las carns del pobre semblavan els pàmpols tallats a la tardor d'un vinyat despullat de raims. Caygué demunt del marbre esplendorós. Els gossos el voltavan inofensius, y las donas no se'l miravan.

Y l'home rich digué contemplantlo:—«Qui ets?...»—

Y'l pobre respongué:—«Soch Llätzer!»—

Y'l Magnífich li preguntá: — «Y d'ahont vens tu, Llätzer?»—

Y'l pobre digué:—«Vinch d'arrossegar-me per la pols de las ciutats desoladas!»—

Y'l Magnífich digué encara:—«Y ara qué desitjas, Llätzer?»—Y pronunciá aquestas paraulas com un sobirà, disposat a ferli'l més gran present.

Mes, Llätzer respongué:—«Deixeume, Senyor, que'm nodreixi ab las engrunas que cauhen de vostra taula.»—

A. Boyd Houghton.

Y son rostre era groguench y sas galdas enfonzadas, com un solch fet en las cendras, y l'ombra de la mort s'endevinava en sas parpellas, y quan parlava's veyá que no tenia sana més que la pell que li voltava las dents. Y sa ánima feble era tota en els palmells de sas mans.

Traducció de

(Seguirá.)

S. VILAREGUT.

MESTRE OLAGUER

Y SA («MISE EN SCÈNE»)

Varem tenir ocasió d'assistir, el divendres passat, a la funció catalanista del teatre Principal, y de fixarnos en la manera com l'hermós monòlech patriòtic de nostre genial amic Angel Guimerá era posat en escena, dolentnos de veras que fos representat sense cap mica de propietat històrica. Y això que dihem d'aquesta funció, ho dihem també de todas las vegadas qu'hem vist posar l'esmentat monòlech en escena, lo mateix al Teatre Romea qu'en altres de Catalunya.

De primer, en el punt ahont se bat mestre Olaguer, a no haverhi una trinxera en tota regla (com eran las que formavan la segona defensa interior de Barcelona quan l'últim assalt), la barricada deuria estar feta ab grossas botas y sachs de terra ó d'arena; las finestras de las casas, tapadas ab matalassos ó espitlleradas; dalt de la barricada ó bastió, si no hi flotava en alguna balconada d'assobre, hi devia haver la bandera de las quatre barras ab el número de la companyia, y l'escut del capitá ó'l sant ó santa qual nom portava'l gremi. Moltes eran a quartels esviats: en els dos laterals hi havia las quatre barras; en els de dalt y baix la creu de Sant Jordi, y al mitj l'escut ó imatge.

A mestre Olaguer, lo mateix qu'als morts que hi ha per la escena, ls presentan vestits de pagesos catalans del primer ters d'aquest sigle, ab barretina vermella curta, calsa curta estreta, jech curt, faixa, espadenyas, etc., etcètera, y van rapats y afeitats. Y no hi ha res de tot això. Mestre Olaguer y'ls seus companys defensors de la barricada ó bastió, no eran pas pagesos, sinó *ciutadans honrats* de Barcelona, y no vivian en 1830, sinó en 1714. El vestit què deurian portar, y l'armament, es el següent:

En primer lloch, el cabell ha d'ésser llarch, partit en clenxa pel mitj y tallat arrán d'espatlla. La cara afeitada, ab bigoti sol ó bigoti y mosca, no tractantse de barbamechs. Com que ja fa días que's baten, poden dur un xich de barba y las grenyas un poch més llargas de lo regular. Els ciutadans honrats de Barcelona estavan afiliats tots en companyias ó esquadras formadas pels gremis, y aquestos tenian armament y pessas suplementarias de reglament. Aquestas eran: un

mosquet de pedra, y una espasa o sabre (segons els cassos), d'un sol tall y punta. La espasa era d'acer no molt llarga, bastant ampla y ab guardas de petxina, ó de fanal, per l'estil de las d'abordatje actuals, ó de las de *dos conchas* usadas pels espanyols. Els sabres eran ab guarda y pom *á la valona*. Creuhavan el pit una xarpa ó tahali de cuyro ros, del que penjava la espasa ó sabre, y una bandolera de la que penjavan molts canons que contenian càrregas pel mosquet. Al capdell de la bandolera hi havian una bossa plena de balas y un *polvorí*, ó sia una figueta de banya plena de pólvora fina per encebar las cassoletas de las armas de foch. N'hi havia que, ademés, portavan pistolas y fins una *daga de vela*. Aixó en quant al armament.

En quant al vestit, era, per lo regular, de vellut de cotó de color d'oli, d'estamenya fosca, ó de burell, els més pobres. Consistia en una jupa ab mànega ab voltas, ab botons d'acer ó de banya bastant grossos, unas calsas curtes amplas, ab botonada al costat; es á dir, vestit á la xamberga, ó *á la vigalana*, com aquí's deya. La camisa era de lli sense blanquejar, ab mànegas molt amplas y coll y punys girats á la mosquetera, lligats ab betas y sense planxar. El coll era també molt ample, formant casi una valona sobre'l cos de la jupa. Duyan barret rodó d'alas amplas, baix de copa com l'usat en l'època de Carles II, y portavan mitjas de cotó blau, ó negre, excepte'ls de la *coronela*, que las duyan vermelles, com lo restant del vestit. Als peus sabates rossas de baqueta, de pala alta y ab talons bastant alts. Per abrigarse duyan un capot com el qu'hem vist portar no fa molts anys als *mossos de la esquadra*, ó una capa gascona, qu'era una valona llarga ab coll ample girat y sardinetas de dalt á baix, que servian pera tancar-la pel devant; però, per lo regular, tant capa com capot, si no feya pas molt fret ho duyan tirat sobre la espatlla esquerra.

Tal era'l vestit de tots els defensors de Barcelona. Havent durat molts anys el siti, tots anavan, si no del tots uniformats, al menys vestits tal com requeria la guerra d'aquell temps.

Considerant que la escena passa sobre'l mes de setembre, mestre Olaguer podria, si's vol, anar en mànegas de camisa, però

may prescindir de la bandolera, de la xarpa y de la espasa de trinxera, ni del vestit y demés prenas qu'hem explicat. Sols podria tenir tirada per allí la jupa, encara qu'estava prohibit per la ordenansa'l despullarse de cap de las prenas en els moments de combat.

Aixis, recomaném al senyor Borrás y demés actors que se'ls ocorri posar en escena'l *Mestre Olaguer*, que segueixin aquestas instruccions, y d'aquest modo presentarán un verdader quadro històrich. Totas las *guardarropias* tenen vestits *xambers*. Els demés son petits detalls que's poden arreglar fàcilment, y seria una llástima que per tan poca cosa's fes malbé l'efecte històrich de tan hermós monolech. Nosaltres estém á la disposició dels actors que vulguin consultarnos, pera dárlosli tots els resenyements possibles, no sols per aquests personatjes històrichs, sinó per tot lo que's refereixi á indumentaria de la Historia de Catalunya.

POMPEYUS GENER.

TEATRES

NOVETATS

LA REALTÀ.

D'en Gerolamo Rovetta no'n coneixiam més que un drama anomenat *l'Disonestí*, representat per en Novelli en una de las moltes visitas que'ns ha fet á Barcelona (algunas ben mal correspostas per part de nostre públich). Recordo qu'era una nit d'abril al teatre Lirich, y qu'el drama va agradar molt, ab tot y tenir bastants defectes, y que va imposarse de cop y volta. Se veu qu'en Rovetta no s'adorm pas com fan *nuestros más insignes dramaturgos*, sinó que trevallava de fort y de ferm, sense descans y sense treva, y fruyts de sa valenta tasca son dramas com *La Real-tà*, que sent com son ben sapats y fornits per la sava xardorosa de sa terra que'ls nodreix y vivifica, s veu que son autor els ha exposat ben sovint á las ventadas ibsenianes que venen del Nort, y aixis s'ayrejan, se fant sorts y tenen dret á disfrutar de llarga vida.

La Real-tà es un drama d'empenta, hont s'exposa un problema ben trascendental avuy en dia: la lluyta entre l'ideal y la realitat de la vida. L'Ibsen ja'ns el presenta en l'*Halvard Solness*, y en Gabriel d'Annunzio, encara que en forma exclussivament poética y d'altre modo, en sos dos darrers dramas *La Gioconda* y *La Gloria*. En Rovetta, sens arribar á la forsa titànica y al profètic y aclaparador cop d'ull del gran mestre noruech, ni á las vi-

sions eminentment estètiques, de poesia forta y pertorbadora com el perfum de las rosas de maig, del admirable poeta italià, tracta en esfera més modesta y potser més natural y veritable'l problema tal com ell el veu. Ab gran sobrietat y ab gran senzillesa de mèdis l'exposa, fa esclatar el conflicte y'l resol tal com ell creu qu'ha de resol-dres, però ab un nivri dramàtic de tal mena, que la impressió que produheix la representació del drama es fondíssima, d'aquellas que no s'esborran.

Francesco Quarnarolo, caràcter hermosissim y altament simpàtic, es un home de gran imaginació y de cor inmens, excitable, inquiet, empenedor, d'aquells homes que semblan tenir alas, que somnia sempre en grans empreses, vessant amor per tothom; trevallador infatigable, es un verdader atleta moral que desde casi sa infantesa lluyta constantment y sense donarsen compte ab la que ha de ser sa eterna enemiga, la més odiosa y execrable pels grans homes: la realitat. Als vint anys s'enamora perdudament, ab tota la força del seu gran cor, d'una dona que somnia també ab la gloria, acariciant la dolça idea d'arribar a ser una gran artista lirica. Se casa ab ella y d'ella té una filla: Sofia. A n'en Francesco tot li va bé fins aquí, però la realitat ja l'espera pera ventar a sas alas el primer cop d'estisoras. Sa muller fuig de la casa marital per anarsen darrera d'un amant. En Francesco's desespera, té un disgust de mort. Li han tallat moltes plomas; sas alas sagnan; mes poch a poch se va revifant. Sos devers de pare envers Sofia, que va creixent, l'obligan a tornar-se a llensar a la lluyta ab més coratge que may. Sab que sa muller s'ha despertat de sos somnis de gloria pera tornar-se una viciosa. A sa filla li diu que sa mare es morta, y la noya's va tornan dona, criada y educada pel seu pare a qui cada dia s'assembla més: es intel·ligent, resolta, de gran cor, seriosa, venerant constantment la memoria de sa mare. La Sofia Quarnarolo, altre tipo y caràcter bellissim, es ben bé l'ideal de la dona moderna.

Lluytant y trevallant de ferm, en Francesco ha arribat a fundar una gran federació d'associacions obreras, y estimat de tots els que'n forman part arriba (quan comensa l'obra), a ser elegit president per milers de vots, y'l veyem radiant de goig, remerciant desde'ls balcons de sa casa a n'el poble que ompla de gom a gom la plassa y l'aclama y'l victoreja. La joya no cap en son pit. Se considera felis, tot li somriu. A fora'ls plaudiments, las caricias del poble que l'adora; a dins, l'amor de sa filla que festeja ab en Giordano Candia, un xicot de talent, fill de rica familia y ardent apostol de sa causa. Y porque res hi falti, en Quarnarolo es correspost per l'Anna Santer, la mestra suissa de las escolas de la federació, a qui estima

bojament y ab la que s'unirà ab llas etern, no benehit per la Iglesia ni amparat per la lley civil, porque son matrimoni anterior ab aquella perduda que va rodolant pels grahons més baixos del vici li priva de ferho, sinó consagrat per un jurament d'amor etern que's fan tots dos. La volada d'en Quarnarolo, com se veu, no pot ser més esplèndida. S'ha sortit de la realitat, mes l'ale no li manca: la victoria es ben seva. Però, com ja li profetisa'l *signor* Marino (un pobre home desenganyat de las falsas voladas vers la gloria, un verdader náufrech social y un dels tipos més ben dibuixats del drama), no cal enlluernarse ab resplandors de focs de palla, y si no's pot volar ben enlayre, fora del alcans dels trets dels cassadors, val més arrosegarse per la terra. El cassador, quan s'alsa l'aucell, es quan li engega'l tret.—«Vos alseu vos y no tingueu por»—li diu;—«la realitat ja vos està apuntant a horas d'ara».—En efecte: el tret de la realitat no's fa pas esperar. El dia mateix del triomf, el govern destitueix a l'Anna Santer de son empleu de mestra de las escolas. Arriba un capellà montanyench, Guglielmo Nordel, y de part d'una tia d'Anna, malalta en llur poblet nadiu, li ve a recordar que la vida que fa no es correcta y si molt pecaminosa. Els diaris del vespre ja donan compte de la destitució de la mestra.

Mes aixó encara no es res. El temps passa y las acusacions dels contraris d'en Quarnarolo son cada dia més nombrosas y més graves. El dupte comensa a torturar a sos amichs, els quals encara'l defensen, però ve un dia en que's reuneixen els caps d'ala a casa seva y li exposan clar y net todas las acusacions, una per una, porque las aixafi y las desfassi ab probas ben complertas. En Francesco comensa a torbar-se al veure aquella nuvolada de desconfiansa, d'odis y de traydorias que l'amenassa. Sas explicacions no semblan prou claras, no satisfan prou als amichs, els quals li aconsellan que dimiteixi son càrrech de President de la federació, y al ultim (en una escena magistral), un d'ells, cabalment un obrer, l'insulta, y en Quarnarolo'l bofeteja, cego de rabia, entre las empentas dels amichs que forsejan per separarlos.

Un per un, van deixantlo sol; fins son futur gendre l'abandona. L'Anna Santer no hi es tampoch per aconsolarlo, porque, cedint als prechs del capellà del seu poble, se'n ha anat a veure a sa tia malalta, y no més li queda sa filla, sa volguda Sofia, que omplintlo de petons, li aixuga las llágrimas dels ulls y la suhor que regala del seu front d'atleta.

La necessitat els obliga a viure modestament, abandonats de tothom, menos del filosof *signor* Marino, que'ls serveix y aconsola en sa desgracia; y ab la perspectiva de

tres mesos de presó, qu'haurà de sufrir en Quarnarolo á conseqüència d'una denuncia presentada per un dels associats de la federació, acusantlo d'haver robat del fondo social.

En Giordano Candia ve á despedirse de Sofia per rompre definitivament ab ella. Li torna las cartas. — « Per qué? » — diu ella no sabent darse compte de lo que li passa. — « Perque m'has enganyat », — contesta ell. — « Tu no vas dirme que ta mare era viva y que fos lo qu'es!... » — « Que la meva mare es viva? » — exclama Sofia transportada de goig, delirant, en el mateix moment en qu'entra en Quarnarolo, que li havia dit sempre qu'era morta. — Y aquí, un cop fora en Giordano, esclata entre pare y filla una escena espantosa. Ell respón als cárrechs de Sofia dihentli que sí, que sa mare es viva, però que aquella mare desnaturalisada no es la que s'han forjat la imaginació y'l cor d'ella. El cop es fort pera la pobre Sofia. La realitat triomfa y gosa ab l'agonia de sas dugas victimas que, sense foras pera lluytar més, cauhen rendidas, completament vensudas, deixant que suri l'imperi dels *imbécils* y dels ignorants ensoperbits. Ells prefereixen morir, y's matan, adormintse abressats pare y filla, y asfixiantse ab las emanacions del carbó, ab el baf de la negra realitat que tot ho enmatzina.

Tal es el drama d'en Rovetta, vigorós, mascle, tot ell de ferro (si se'ns permet la frasse), é interpretat d'un modo admirable per tota la companyia. Pocas vegadas hem vist en nostres teatres conjunts tan justos y veritables com el d'aquella escena de la baralla del segon acte, que fa esgarriar de debó y ahont, com en tota l'obra, en Paladini (Francesco Quarnarolo) va estar fet un colós. L'alsaria á que's va remontar l'eminent actor, fou verament insuperable. Al enviarli desde nostras columnas l'aplauso més calurós, li fem avinent la grossa recansa que sentim al veure que se'n ha anat d'una companyia de la qual era'l nirvi principal, y s'ha despedit d'un públich que tant l'estima.

La Mariani molt bé, sobretot en el tercer acte. En Brignone (*signor Marino*), en Bernardi, en D'Antoni, en fi, tots, en una paraula, á l'alsaria de l'obra. Crech qu'es l'elogi més falaguer que de son treball pot ferse.

S. V.

« TRISTAN É ISOLDA »

A BARCELONA

VI Y ULTIM

La personalitat del mestre Soler y Roviro, l'eminent pintor-escenograf que tantas obras d'art ens ha fet admirar en el trans-

curs de sa llarga carrera, ha sigut sempre objecte de nostre especial estimació. Dolorós ens ha d'ésser, per tant, no poder tributarli, en la primera ocasió que tenim de parlarne en la premsa, els elogis que son gran talent artístich tan sovint ha fet brollar de nostres llabis; però'l dever que'ns hem imposat de no deixar passar en silenci res de quant ha contribuít á profanar el *Tristan á Barcelona*, 'ns conduheix á ocuparnos, pera cloure aquests articles, dels autors del decorat y trajos, aixis com de la direcció artística, encarregada al ja esmentat senyor Soler y Roviro.

Al publicarse las llistas de la darrera temporada, y veure en ellas que'l senyor Soler figurava com á director artístich, esperavam que l'obra de Wagner seria posada ab la serietat y respecte á que era acreedora, majorment després del viatge á Alemania que ab aquest objecte verificá dit artista en companyia del empresari. Mes, com ja diguerem en el primer d'aquests estudis, de ben poch va servir semblant excursió, donchs retornaren empresari y director á nostra terra ben poch coneixedors de sa obligació, á judicar pels fruyts que dita excursió ha donat. Y com que'l fi primordial de la Empresa ja sabém qu'es tot lo contrari del verdader Art, y en cambi jamay gosariam dir altre tant de la persona encarregada de la direcció artística, aném á demostrar á n'en Soler, qu'ell té la culpa dels errors comesos en tot quant no's refereix á la execució vocal é instrumental de l'obra, culpa que sols hem d'atribuir á son desconeixement, per falta d'un estudi profund, de las obras de Wagner.

El primer y sens dupte'l més capital dels errors d'en Soler y Roviro, es el cambi d'epoca del poema. ¿Qui autorisá al artista semblant atreviment? ¿Com podem tolerar que'ns transporti al sigle XII l'acció que Wagner posá en el SIGLE VI? Si en Soler hagués regirat una mica las obras que d'aixó tractan, s'hauria convensut de la equivocació en qu'estava al creures autorisat pera posar l'acció en plena Edat Mitjana. Pera demostrarli que la rahó es nostra, li citarem el testimoni del propi Wagner, qu'ell sens dupte no ha sapigut trobar enlloch. En Wagner, trobantse á París en 1860, va publicar, en un volúm titulat *Quatre poemes d'operas*, el text integro, traduht per ell mateix en prosa francesa, dels seus dramas lirichs *Vaixell fantasma*, *Tannhäuser*, *Lohengrin* y *Tristan é Isolda*, y en la primera plana d'aquest ultim s'hi llegeix textualment: « La scène se passe vers le VIe siècle ». Creyém qu'aixó, dit pel propi Wagner, no admet réplica, y no cumplirho es cometre un atentat contra la seva obra artística. La diferencia d'una época á l'altra obliga á fer un salt massa gros y á presentar ab decorat y trajos dels sigles XII, XIII y XIV, lo que deuria ser

mitj barbre (1). Aixís es com ho volia en Wagner, aixís se presenta en totes las grans escenas d'Alemania, y fins á París recentment el malhaurat mestre Lamoureux, infatigable apóstol del wagnerisme, va respectar la verdadera tradició, com pot comprobarse en el número de la magnífica revista d'espectacles *Le Theatre* del passat novembre. Comparis la indumentaria de París ab la nostra, y vegis de quina part està la rahó. Aquest ha sigut, donchs, el punt de partida de tots els demés disbarats qu'en lo que's refereix á la *mise en scène* s'han anat succehint.

Las decoracions del *Tristan* ens han satisfet poquíssim. Cap d'ellas la trobém ajustada á las anotacions que hi ha al llibre, del qual n'ha prescindit el pintor sempre que li ha convingut. En el vaixell del primer acte hi hem trobat falta de grandiositat y fins desproporció entre la tenda de Isolda y lo restant. Donadas las dimensions del escenari del Liceu, creyém que se'n podia haver tret molt més partit, sobretot en lo que's refereix al segón terme. La popa de Isolda bon xich senzill; y la tauleta ab la seva cobertura semblava més apropósit pera posarhi las canadellas, al costat d'un altar, que no pels filtres màgichs. Y apropósit d'aquests, mana Wagner que'l filtre amorós sia representat per un pot daurat, y'l brebatge de mort per un de negre, com indican las paraulas «*di color fosco*», que diu Isolda al mostrarlo; però aquí sols n'hi havia un de daurat, que sortia dos cops de dintre la capsa. La escala que pera baixar al interior del vaixell deu veures al costat dret, ha sigut suprimida com article de luxe, ja que cap servey hi fa. La copa en que's serveix la beguda deu tenir, pera ésser d'època, la forma d'un corn; res de tassa com la qu'aquí's presentava, y que després rodolava per terra ab soroll de llaua. Citém tots aquests detalls que á alguns semblarán secundaris sent aixís que tenen una importancia capital en las obras de Wagner, pera que's vegi'l poch coneixement que la direcció artistica tenia de l'obra. Y al final d'aquest acte, quin efecte més

deplorable veure caminar á empentas dels maquinistas el castell del rey Marke, pera simular l'arribada á port del vaixell! L'escenograf va tenir una bona pensada, però va sortirli un xich desigual en la práctica; millor hauria sigut com se fa en altres teatres, qu'apareix ja tot el castell al descorres las cortinas. L'efecte d'aquest final no pot haver sigut més raquitich: no hi ha hagut direcció pera moure las massas y ferlas esclatar en la desbordant joya que deu produhir l'arribada á port. Y per ultim, aquella caygada de teló tan anti-estética qu'en Soler y Rovirosa podia haver suprimit d'un cop per sempre, substituhintla pel joch de cortinas que ab molt bon acert havia disposat al comensar l'acte.

No gayre més ens ha satisfet la decoració del segón acte. Prescindint de l'arquitectura del paláu, fersada pel cambi d'època de l'obra, hi trobém també bastants detalls que s'apartan dels desitjos del autor. La torre del castell es un dels trossos que més ens han agradat, sobretot el finestral de la part superior, ab un efecte de lluna molt ben combinat; però aquesta torre deu ésser practicable, y en son ultim terme hi falta una escala (també practicable) que conduheixi á una terrassa desde ahont deu vetllar Brangania, amagada, durant el diálech amorós. El banch ahont aquest té lloch destruheix tot l'efecte estétich de la situació, puig devia ésser un banch de flors y fullatge, colocat dissimuladament en una recolzada del jardí, y no de marbre y tan mesqui y pelat com s'ha presentat aquí. En cambi, l'escenograf hi ha afegit de la seva cullita dugas columnetas ab uns reys esquifits que semblavan dos *santidiguixis*. En quant á la part de jardí, té d'ésser molt més frondós, sobretot en l'ultim terme, formant un verdader carrer d'arbres corpulents, per ahont entra Tristan, y sense que's vegi al fons cap altre edifici (1). Ademés, ¿no podia'l director artistich haver suprimit la *tradicional lluna* d'aquell teatre, quals projeccions tan desastrós efecte produheixen, y substituhirla per una de més autèntica, cosa gens difícil avuy dia en qualsevol teatre de segón ordre?

En el tercer acte es ahont el pintor més llibertats s'ha permès, no subjectantse pera res á la voluntat del autor, fins el punt de que aquest mateix no coneixeria que la decoració fos pintada pera'l seu *Tristan*. En Soler y Rovirosa, desconexedor de l'obra, ha pres lo secundari per lo principal, y sols hi ha trobat ocasió pera presentarnos las ruinas d'un castell, que no diu el llibre que sia enderrocat, sinó tan sols abandonat. Y aquest castell, després de canviarli de lloch, puig

(1) Cosa semblant succeheix ab *Lohengrin*. L'època de l'acció es el sigle x, puig el rey Enrich l'Aucellayre es un personatge històrich, y per aixó á Alemanha hem vist vestir dita obra ab trajos bizantins. Aquí, y en altrás escenas igualment poch escrupulosas, s'ha traslladat al sigle xiii, ab el pretext de que'ls trajos resultan més brillants ó més baratos.

(1) Hem cregut veurer aprofitada en aquesta decoració, bona part de la del darrer acte de *Falstaff*.

deu apareixer a la esquerra del espectador, omplena ab excés l'escenari, no deixant gaire espai al element que deuria predominar sobre tot lo demés. Mar, molt mar, molt horitzont es lo que volia Wagner pera reflexar la idea d'aquest acte, que no es altra que la tristesa, la desolació y la soletat que envoltan al héroe agonitzant. El pintor ha suprimit ademés la torre de guayta, que tant servey deuria fer durant tot l'acte; de manera que tant el pastor, com en Kurwenal, y després el pilot, tenian d'endevinarho tot desde dalt d'un pedris. Y posat l'escenograf a canviarho tot, ni tan sols ha respectat l'arbre, substituhint per un roure lo que l'autor mana molt expressament que sia un tell. Las llums donadas a aquesta decoració, las trobem també molt impropies: massa claror, excés d'alegria hi ha al comensar l'acte, com poca gradació de llums després, pera ferse vespre de la manera falsíssima que's fa sempre en el Liceu, ó sia, tancant de cop las aixetas del gas. Ja que'l senyor Soler volia presentarnos la seva decoració ab dos efectes de llum distints (cosa que l'obra no ho marca), podia haverse cuydat una mica més de la transició de l'un a l'altre. ¿Que no s'hi va fixar l'estiu passat en els admirables jochs de llums del escenari de Bayreuth?

La direcció artística ha comés la darrera y potser la més important equivocació al final de l'obra. L'assalt de la fortalesa per la gent del rey ha resultat una comedia complerta, puig impossible es veure una lluyta més pacífica. Feya riure la tranquil·litat abque aquells guerrers esbottavan la porta. Y pitjor sorti encara'l quadro final, en que totes las figuras estavan descompostas y fora de lloch y d'expressió, convertint en cómica tan hermosa situació trágica. No es la culpa de Wagner per fer morir quatre personatjes a l'hora, ni de Shakspeare quan fa altre tant en el final del *Hamlet*; el públich no riuria, avans al contrari, entraria de ple en la situació, ab artistas de debó, que sentissin el personatge que interpretan, y ab directores artistichs que tinguessin conciencia del seu càrrech y forsa de voluntat pera posar a ratlla a tothom que volgués profanar la creació del Geni.

Molt ens dol haver d'expressarnos aixis, majorment al tractar d'una persona del talent é ilustració d'en Soler y Rovirosa. Però reconegui aquest mestre ab sinceritat que no es tot hù fer el decorat de *La Redoma y De la Terra al Sol*, ó'l de *Tristan é Isolda*. Y la veritat: en aquestas decoracions, particularment la del segon acte, hi trobem bastant de comedia de màgica. En Soler ne va tenir prou ab saber que primer sortia un barco, després un jardí, y al ultim un castell; el mestre de Bayreuth exigeix, en cambi, que tots els elements que intervenen en sos dramas lirichs se compenetrin ab son pensament generador y que l'encarregat de posarlo en

escena sigui apte pera capir que'l drama wagnerià es bon tros diferent d'una òpera de espectáculo.

Altre tant hem de dir al dibuixant senyor Labarta, puig la indumentaria de l'obra ha anat de parella ab el decorat. N'hi ha hagut pera tots els gustos, desde'l traje del rey, qu'es bizanti pur, fins el de Tristan, qu'es de ple sigle xv. El dibuixant dels figurins, influhit sens dupte pel pintor, ha patit del mateix defecte d'aquest, ó sia ignorar el terreno que trepitjava. No n'hi ha prou, senyor Labarta, ab dir qu'en Wagner podia saber de música, però qu'en las altrás arts era un ignorant. Avans d'esmenar la plana al mestre, es menester conèixer per quelcòm més que per referencias. Sapigut es que Wagner va cedir el drets de propietat de *Tristan é Isolda* a la casa «Breitkopf Härtel», de Leipzig. Aquesta casa, que podèm donchs considerar com la més autorisada en la materia, reculli tot lo que Wagner ordenà respecte al decorat y trajos de l'obra que'ns ocupa, y ho publicà, pera coneixement dels directors, pintors y dibuixants de tot el món, en quatre distints idiomas; alemany, inglés, francés y fins grech. Com á mostra transcriurém la descripció del traje de Tristan:

«Túnica blava de llana groixuda, de fils espessos, qu'arriba fins els genolls, ab mànegas curtes que cubreixen la meytat dels brassos. La túnica va guarnida, en sas voras inferiors y en sas mànegas, de pell de gat gris.—Amplés brassalets de metall a cada bras.—Corassa de metall, subjectada per medi de corretjas de cuyro natural.—Cinturó ample de igual cuyro, destinat pera portar las armas, y guarnit de metall.—Gran capa blava, més fosca que la túnica, sense cap adorno.—Casco de ferro ab guarniments de metall.—Espasa curta y ampla, ab mànec de ferro, y veyna de cuyro natural, guarnida de metall.—Mallas de color de carn fins als dits dels peus.—Sandalias de cuyro natural, lligadas fins el genoll; sota 'ls lligams de cuyro, una pell de gat, gris, enrotllada al voltant de las camas; assobre y devant, genolleras de metall.—Cabells rossos y rissats cayent sobre'l coll; gran barba, una mica més clara, tallada en punta.»

Compari'l lector el traje descrit ab el de Cristófol Colóm que duya'l Tristan del Liceu, y després trihi'l que més li agradi.

També podriam copiar la descripció dels trajos dels altres personatjes, però com á mostra es suficient lo qu'hem transcrit. Hauriam volgut més sencilles en el vestit de Isolda. Son manto es precis que sia d'un to vermell pujat, qu'es el color més adequat al estat de la seva ànima. Brangania estaria més apropiada ab una túnica gris y senzilla, que ab el traje de dibuixos y coloraynas qu'aquí

li posaren. El trajo del rey Marke, el millor dels que's presentaren, tenia també'l defecte de la impropietat. Pera rebre en son palau estaria adequat, però per venir d'una cassera nocturna, com en el segon acte, ó fer un viatge per mar, com en el tercer, no es aquell el vestit més indicat. Y aixó de que un sobirà degui anar sempre disfressat ab las sevas insignias, sense llevarse del cap la corona ni quan va de cassa ni quan va per mar, ho trobem senzillament ridicul, senyor Labarta.

De todas las equivocacions de indumentaria, la més inconcebible es la referent á Kurwenal. El vell escuder que fa casi bé de pare al héroe, que li parla en el llit de mort dels jorns de sa infantesa, han tingut el mal acert de caracterisar-lo tan jove, que més aviat semblava ell fill de Tristan. La barba de Kurwenal deu blanquejar un xich, en comptes d'ésser tan rossa y rissada com la que duya en Giraldoni. Y, per altra part, ¿a qué ve suprimir el casco, igual que ab Tristan, y fer anar als guerreros pel món ab el cap descobert? El trajo del escuder consisteix en túnica fosca cuberta de pells, manto llarch, calsat com Tristan, els braços nusos, y casco de metall ab banyas. Què li sembla, senyor Labarta? ¿No es més artístich y d'època que'l que vostè va inventar? No parlem de la indumentaria de la comparsa, perquè ademés de la impropietat, ni tan sols el mérit d'ésser nova tenia, fent constar tan sols que l'únic vestit dels pastors eran las pells del seu reumat y aixis està manat que vesteixi'l que surt en el *Tristan*.

Aquí finalisem aquests apunts sobre l'atentat artístich comés en el Liceu. Repetim, com diguerem al comensar, que no's ha mogut passió de cap mena ni ha sigut nostra intenció la de molestar á ningú dels que per força hem tingut d'atacar. Nostre únic objectiu es lluytar ab todas las forsas pera que las creacions artísticas sian respectadas com se mereixen, y'l públich no sia víctima tan sovint de semblants enganys per part dels que, atents sols á explotar-lo, no reparan en profanar las obras del Geni.

Y fins als vinents concerts.

JOAQUIM PENA.

NOVAS

Avuy repartim als nostres subscriptors el NÚMERO ANTECEDENT, que conté'ls treballs publicats per nostres col·laboradors en la *Setmana catalanista*. Com ja varem dir, creyem necessaria la publicació d'aquests treballs, perquè alguns d'ells s'han continuat en las planas de JOVENTUT y, principalment, perquè

tots donan á coneixe nostre caràcter y tendència.

El NÚMERO ANTECEDENT se posa á la venda al preu de 25 céntims pera que'ls aficionats puguin completar la colecció; però als subscriptors se'ls hi regala. Vegis el sumari:

ARTICLES POLÍTICS: *La Patria, El Catalanisme y els catalanistas, Tot ó res, Lo de Lleyda*, per Lluís Marsans; *La vida municipal y l'esperit regional, L'enemich del regionalisme*, per Joan Poblet.

BARCELONINAS, per Oriol Martí.

ARTICLES LITERARIS: *«Els Segadors» á montanya, Els Graciosos*, per Salvador Vilaregut; *Aixis va parlar Zarathustra, Un traginer filòsop*, per Pompeyus Gener; *La Cambra*, traducció de Narcís Oller; *L'ideal d'en Peret*, per Trinitat Monegal; *La felicitat á montanya*, per Jordi d'Osor; *Nota pirenenca*, per E. Pelegri Ferrer.

ARTICLES CRÍTICS: *El Teatre Català*, per Emili Tintorer; *«Tristan é Isolda» á Barcelona*, per Joaquim Pena.

POESÍAS: *El lliri blau*, per A. Bori y Fontestà; *Cants de joventut*, per Lluís Via; *Amunt sempre*, per J. Puig y Ferrater; *Fragment del «Ramayana»*, per Salvador Vilaregut.

TEATRES: *Lo comte l'Arnau, Tristi amor*, per E. T.; *Un fallimento*, per O. M.

PINTURA: per A. Solé.

La funció donada al Principal el dia 23 del passat febrer á benefici de l'Associació de la Ensenyansa Catalana, estigué concorregudíssima. Dita Associació l'havia dedicada á la *Unió Catalanista*, é hi prenia part la societat coral *Catalunya Nova*, la que, després de representarse «Lo ferrer de tall», va executar triadas pessas, tals com «Els tres tambors» y el valent «Crit de Patria», acabant ab «Els Segadors», que la concurrència va escoltar á peu dret y va aplaudir ab entusiasme gran, donant continuats viscas á Catalunya y á sa autonomia.

Després el primer actor del teatre català senyor Borrás va interpretar el famós monòlech d'en Guimerà «Mestre Olaguer», obtenint els aplausos de sempre. Al acabarse la funció, una bona part del públich va dirigir-se Rambla amunt cantant nostre himne nacional.

Donem la enhorabona á l'Associació de la Ensenyansa Catalana, y desitjem que's repetixin sovint en nostres teatres festes tan patrióticas com la que'ns ocupa, y que tant de bé reportan al Catalanisme.

La casa editorial de música Breitkopf & Härtel, de Leipzig, ha comensat la publicació de las obras complertes de Berlioz. La

colecció's compondrà de vint tomos, al preu de quinze marks cada un.

Molt ens complau poder donar compte d'un nou triomf de nostre col·laborador y benivolgut amic el mestre Antoni Ribera, obtingut en el concert que donà'l dia 14 del passat febrer en la Sala Kaim, de Munich. Els professors de la orquesta (qu'es la del célebre Weingarstner), en el primer ensaig, al acabar el preludi dels «Mestres cantors», ovacionaren al mestre català. El príncep Lluís Ferrán assistí al ensaig, ab la infanta Pau, qui al acabar el concert cridà a son palco al mestre y li regalà un barril d'or que representa Munich; en el cercol de dalt hi ha estampat el programa, y en el de baix, la mateixa infanta hi grabà la data y son nom. Las felicitacions generals rebudas encoratjan a l'Antoni Ribera per avansar en son dur y gloriós camí, y en son pròxim concert donarà a conèixer al públich de Nüremberg la música catalana. Rebi nostra més coral enhorabona.

Han visitat nostra redacció's periódichs *Lo Pi de las tres Brancas*, de Berga; *L'Alga Tarreguense*, de Tàrraga; *El Autonomista*, *El Correo de la Tarde* y *Lo Geronés*, de Girona, y además, *Pel & Ploma*, *Catalonia* y *Catalunya Nova*, de Barcelona.

Agrahim la visita y establim el cambi.

La *Unió Catalanista* va invitarnos al meeting celebrat a Crespià'l dissapte ultim, ab motiu de la festa inaugural de l'Agrupació

Catalanista d'aquella localitat. Per més que no hi varem poder assistir, ens hi adherirem de tot cor, acompanyant en esperit als companys de causa que tan alt parlaren en la defensa dels drets de la terra.

Assistiren al meeting més de 1.500 personas, haventhi molts catalanistas de las comarcas del Ampurdà, Castelló d'Ampurias, Figueras, Besalú y altres pobles.

Resumí's discursos en Joaquim Botet y Sisó, vocal de la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, qui tancà l'acte dihent:

«Reclamém pera Catalunya's drets que constan en nostre programa, porque'l poble català l'ha fet Deu que'ns els donà y no'ls politichs que'ns els volen pendre, y que cada dia motejan a la nostra parla de dialecte ab gran desconeixement de la materia. Ens diuen separatistas, y'ls verdaders separatistas son aqueixos que'ns insultan, porque si no consideran com espanyola a la llengua catalana, a nosaltres ens donan dret pera deixar d'ésser espanyols. Trevallém sense descans en favor dels principis que integran nostre programa, y podrém contemplar el complert renaixement de Catalunya, donchs el dret y la justicia están molt per demunt del orgull dels pobles.»

Acabà la festa ab gran entusiasme, cantant tothom «Els Segadors».

El vinent diumenge tindrà lloch a Esparanguera la festa inaugural de l'Agrupació Catalanista «La Coronela». Ab tal motiu regna gran entusiasme en aquella comarca.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 311.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No's tornan els originals.

CONDICIONS DE SUSCRIPCIÓ

Catalunya: Trimestre, 1'50 pessetas; un any, 6 pessetas.

Altras regions d'Espanya: Mitj any, 4 pessetas; un any, 7 pessetas.

Estranger: Un any, 8 pessetas.

Número corrent, 10 céntims; atrassat, 25 céntims.